

CONSOLIDATIE | 18 mei 2020

Integrale versus proportionele consolidatie

🕒 Leestijd van ongeveer 4 minuten 💬 4 reacties

De wettelijke verankering van het consolideren van niet-100 procent-groepsmaatschappijen in de geconsolideerde jaarrekening behoeft aandacht, meent Peter Epe.

Peter Epe

In artikel 2:390 lid 1 BW is voorgeschreven dat de rechtspersoon die, alleen of samen met een andere groepsmaatschappij, aan het hoofd van zijn groep staat, een geconsolideerde jaarrekening opstelt. Daarin zijn opgenomen de eigen financiële gegevens met die van zijn dochtermaatschappijen in de groep, andere groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop hij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen, of waarover hij de centrale leiding heeft.

Algemeen wordt aangenomen dat het consolideren van niet-100 procent-groepsmaatschappijen in de geconsolideerde jaarrekening moet gebeuren via integrale consolidatie. Ik betwijfel of dit wel zo duidelijk is vastgelegd in de wet (Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek) en in de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving van de Raad voor de Jaarverslaggeving. Een beschouwing.

Consolidatietechnieken

Voor de consolidatie van niet-100 procent-groepsmaatschappijen zijn in theorie twee verwerkingstechnieken: proportionele en integrale consolidatie.

Bij *proportionele* consolidatie worden de activa, verplichtingen,

LAATSTE VAKTECHNIEK

HALFJAARCIJFERS | 26 mei 2020

ESMA verwacht uitgebreide halfjaarberichten door corona

ONDERNEMINGSRECHT | 20 mei 2020

Uitleg statutaire aanbiedingsplicht

CONSOLIDATIE | 18 mei 2020

Integrale versus proportionele consolidatie

PENSIOEN | 14 mei 2020

Gebruik pensioengeld om uit de crisis te blijven

FRAGILITEITSANALYSE | 13 mei 2020

Fragiliteitsanalyse: extra instrument voor de accountant?

Meer vaktechniek

opbrengsten en kosten van het betreffende concernonderdeel voor een evenredig deel (gelijk aan het deelnemingspercentage) opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening.

Gekeken naar het financieel belang van de houdstermaatschappij lijkt dit een correcte methode. Het bezwaar van deze methode is echter dat bijvoorbeeld een 60 procent-kapitaalbelang (ervan uitgaande dat het kapitaalbelang de zeggenschap representeert) leidt tot volledige zeggenschap over de productiemiddelen van de betreffende onderneming. De niet-concernaandeelhouders (de outside-aandeelhouders) kunnen geen recht doen gelden op 40 procent van de machines of van de voorraad. Zij hebben slechts recht op 40 procent van het eigen vermogen bij liquidatie en op 40 procent van het dividend.

Vanwege bovengenoemd bezwaar is de techniek van *integrale* consolidatie ontwikkeld: de posten van het kapitaalbelang worden voor 100 procent opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening, terwijl daarnaast rekening wordt gehouden met het recht van de niet-concernaandeelhouders. Dit laatste wordt bewerkstelligd door opname van een post 'Belang derden' in de geconsolideerde balans en een post 'Winsttaandeel derden' in de geconsolideerde winst- en verliesrekening, die de rechten van de outside-aandeelhouders belichamen.

Welke van deze twee technieken moet nu worden toegepast?

Titel 9 Boek 2 BW

De wet doet voor de te hanteren consolidatietechniek voor niet-100 procent-groepsmaatschappijen geen expliciete uitspraak. Wel zijn er aanwijzingen die erop duiden dat de wet integrale consolidatie voorstaat. Zo wordt in artikel 405 bij de definiëring van de geconsolideerde jaarrekening gesproken van 'één geheel' en wordt in artikel 411.2 vermelding verlangd van het aandeel in het groepsvermogen en in het geconsolideerde resultaat dat niet aan de rechtspersoon toekomt.

Bij deze laatste aanwijzing is het ook nog maar de vraag of de wet hier doelt op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening; er wordt immers niet gesproken van 'verwerking', maar van 'vermelding'. Met opname in de toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening van bedoelde bedragen lijkt aan artikel 411.2 te zijn voldaan.

De wet geeft wel expliciet aan dat proportionele consolidatie is toegestaan, indien (artikel 409):

1. in die rechtspersoon of vennootschap een of meer in de consolidatie opgenomen maatschappijen krachtens een regeling tot samenwerking met andere aandeelhouders, leden of vennoten samen de rechten of bevoegdheden kunnen uitoefenen als bedoeld in artikel 24a, lid 1; en
2. hiermee voldaan wordt aan het wettelijke inzichtvereiste.

Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving

De Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) geeft in RL 217.503 aan dat de integrale methode in het algemeen het meest geëigend is voor het opstellen van geconsolideerde overzichten. In deze richtlijn haalt de RJ tevens artikel 409 aan en stelt dat in dit

artikel is bepaald dat de proportionele methode uitsluitend mag worden gehanteerd in *joint-venture*-verhoudingen, mits voldaan wordt aan het inzichtvereiste.

Deze richtlijn is niet vetgedrukt: dit betekent dat het geen stellige uitspraak betreft, maar slechts een aanbeveling.

Inhoudelijk wil ik bij RL 217.503 de volgende twee kanttekeningen plaatsen:

1. Mijns inziens maakt de RJ ten onrechte gebruik van het woord 'uitsluitend', in artikel 409 is hier niets over terug te lezen.
2. Mijns inziens rept de RJ ook ten onrechte over '*joint-venture*-verhoudingen', de wet spreekt over 'samenwerking met andere aandeelhouders, leden of vennoten'; een bijvoorbeeld 75/25 procent-verhouding in het kapitaalbelang voldoet hier ook aan voldoen.

Integrale consolidatie

Algemeen wordt aangenomen dat het consolideren van niet-100 procent-groepsmaatschappijen in de geconsolideerde jaarrekening moet gebeuren via integrale consolidatie. In deze bijdrage is nagegaan of dit wel zo duidelijk is vastgelegd in Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en in de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving van de Raad voor de Jaarverslaggeving. Op grond van voorgaande beschouwing is mijns inziens de conclusie te trekken dat dit niet het geval is.

Proportionele consolidatie lijkt wettelijk niet verboden, terwijl de RJ in RL 217.503 mijns inziens artikel 409 niet juist interpreteert. Ik beveel de wetgever en de RJ dan ook aan de voorschriften ter zake aan te scherpen, zodat duidelijker wordt weergegeven welke consolidatietechniek in welke situatie gehanteerd dient te worden.

Literatuur

- *Burgerlijk Wetboek, Boek 2, Titel 9 BW.*
- *Raad voor de Jaarverslaggeving (2019), Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving voor grote en middelgrote rechtspersonen, jaareditie 2019, Kluwer: Deventer.*

Reacties

Deel dit artikel

Dr. **Peter Epe** RA is lector accountancy & controlling aan de Hogeschool Windesheim, docent externe verslaggeving aan Nyenrode Business Universiteit en auteur Noordhoff Uitgevers.

GERELATEERD

Externe verslaggeving

→

Aanmelden nieuwsbrief

Ontvang elke werkdag (maandag t/m vrijdag) de laatste nieuwsberichten, opinies en artikelen in uw mailbox.

Bent u NBA-lid? Dan kunt u zich ook aanmelden via uw [ledenprofiel op MijnNBA.nl](#).

Accountant is een uitgave van de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA).

NBA

ACCOUNTANT.NL

Home
Nieuws
Discussie
Vaktechniek
Achtergrond
In & Uit
Feiten & Cijfers
Tucht

DOSSIERS

Arbeidsmarkt	Fiscaal	Fraude en witwassen
ICT	Kwaliteit en toezicht	Mkb
Opleiding	Pensioen	Publiek belang
alle dossiers		

Accountant maakt gebruik van cookies om de website te analyseren en te verbeteren en om advertenties te tonen. Door op 'akkoord' te klikken geeft u toestemming voor het gebruik van cookies. In de [cookieverklaring](#) vindt u meer informatie over het gebruik van cookies op deze site.

© 2020 NBA (0 9 0 0) | [Contact](#) | [Disclaimer](#) | [Privacyverklaring](#) | [Cookieverklaring](#) | [Spelregels debat](#) | [Volg ons op Twitter](#) | [NBA.nl](#)